ALEXANDRU BORZA

SANCTUARUL DACILOR

Academician Prof. univ. dr. etnobotanist
ALEXANDRU BORZA

SANCTUARUL DACILOR

Imprimeria MIRTON Timişoara 2001

Redactori responsabili:
prof. Petru Pilu Gugulanu, maestru coregraf şi Nicolae Pârvu, publicist

Moto:

Dacă este adevărat că a existat un „munte sacru şi sfânt" Koyyaiovov la Daci, munte foarte înalt cu peşteră în vârf, în care locuia ca un sihastru, marele preot al lui Zamolxes şi citea semnele cerului, aducând şi jertfă zeului, acel munte a fost, cu cea mai mare probabilitate, Muntele Gugu, cu peştera sa

Introducere

Autorii demni de crezare ai antichității afirmă, şi istoricii noştri moderni de seamă admit informaţia lor, că strămoşii noştri daci aveau un preot suprem, care locuia într-o peşteră din vârful unui munte înalt, numit *Kcoyaiovov* venerat ca un adevărat munte sacru.
în temeiul informațiilor primite din mai multe părți şi a cercetărilor mele pe teren, cred că pot identifica muntele sacru al dacilor cu muntele Gugu şi peştera sa, aflător în județul Hunedoara. După o primă notiță informativă, publicată în ziarul "Dacia" din Timişoara[1], îmi țin de datorie să expun acum metodic şi documentar această problemă istorică, arheologică şi antropogeografică.

I. Date istorice despre cultul dacilor şi sanctuarul Κωγαιονον

Informaţiile istorice despre religia dacilor, despre credinţele şi cultul lor, sunt destul de bogate şi de lămurite. Toate se întemeiază pe scrierile „părintelui istoriei", marele Herodot, apoi pe scrierile geografului şi naturalistului Poseidonios, citate de marele geograf al antichităţii Strabon.

Pentru a avea cunoştinţa clară a textului acestor izvoare istorice fundamentale, le public aici în întregime, după traducerea lui Philippide[1], controlată de dl. I. Russu de la Institutul de Studii Clasice din Cluj-Sibiu, împreună cu mine, după ediţia critică recentă a textului grecesc.

1. Primul şi cel mai de seamă autor al antichităţii, care ne descrie pe larg, după informaţiile primite în oraşele greceşti de la Marea Neagră, pe care le-a vizitat, viaţa şi credinţa geţilor şi a dacilor, neamuri tracice locuind pe pământul ţării noastre, este Herodot, care a trăit în secolul al V-lea înainte de Christos (484-406) şi enarează în special întâmplările dintre anii 546-478 a. Chr.

Iată textul istoriei sale referindu-se la geţi:

IV, 93-96: „Mai înainte de a ajunge la Istru (Darius) a supus pe geţi care se cred nemuritori. Pentru că Thracii de la Salmidessus şi acei care locuiesc mai sus de Apollonia şi de Mesambria, care Thraci sunt cei mai vrednici şi cei mai drepţi, au căutat să se împotrivească, dar au fost şi ei robiţi îndată. Despre nemurire ei spun următoarele. Ei cred anume că nu mor, ci că dacă au răposat se duc la zeul Zamolxis *{ZaX^ioţio)*, pe care unii dintr-nşii îl numesc
Gebeleizis La fiecare cinci ani[2] trag la sorţi pe unul dintr-nşii şi-1 trimit sol la Zalmoxis, însărcinându-1 să arate acestuia păsurile lor de la fiecare dată. Pe sol îl trimet în chipul următor. Unii se aşază şi ţin trei lănci, iar alţii apucă de mâini şi de picioare pe cel pe care vor să-1 trimită la Zalmoxis şi-1 zvârl în sus ca să cadă deasupra lăncilor. Dacă moare pătruns de acestea, ei cred că zeul li-i favorabil; dacă nu moare, ei aruncă vina asupra solului, spunând că-i om rău, şi dacă au dat vina pe dânsul trimet pe altul în locul lui. Cele ce trebuie să spună lui Zalmoxis ei le înşiră solului fiind încă acesta în viaţă. Tot Thracii aceştia, când tună şi fulgeră, aruncă săgeţi spre cer şi ameninţă-pe--Dumnezeu, pentru că ei cred că nu este alt Dumnezeu afară de al lor. După cum, însă am aflat de la Grecii care trăiesc la Hellespont şi la Pont, acest Zalmoxis a fost om, sclav la Samos, şi anume sclav al lui Pythagoras, fiul lui Mnesarchus. După ce s-a eliberat, a făcut avere mare şi s-a întors acasă. Şi fiindcă Thracii duceau viaţă proastă şi incultă, acest Zalmoxis, ştiutor cum era de chipul de a trăi ionian şi de obiceiuri mai delicate decât cele ale Thracilor, deoarece trăise printre Greci şi încă pe lângă unul din cei mai distinşi înţelepţi ai grecilor, pe lângă Pythagoras, şi-a făcut o odaie, în care primea şi ospăta pe fruntaşii concetăţenilor săi şi-i învăţa că nici oaspeţii lui şi nici urmaşii acestora nu vor muri, ci vor merge într-un loc unde vor trăi veşnic şi vor avea toate bunătăţile. în odaia aceea, în care făcea şi spunea cele expuse mai sus, el a pus să-i facă o subterană. îndată ce a fost gata subterana el s-a făcut nevăzut dintre Thraci, s-a coborât în subterană şi a trăit acolo trei ani, iar thracii îl regretau şi-1 jeluiau ca un mort. în al patrulea an însă iar s-a arătat printre dânşii şi aşa s-au încredinţat Thracii că cele ce spunea Zalmoxis erau adevărate. Aşa spun că ar fi făcut Zalmoxis. Eu despre acestea şi despre subterană nici nu zic că n-au fost, nici nu cred tare că ar fi fost, bănuiesc numai[1]
că Zalmoxis acesta trebuie să fi trăit cu mulţi ani înainte de Pythagoras. Dar ori că va fi fost om Zalmoxis, ori că va fi el vreun zeu pământean al Geţilor, treaba lui. Geţii dar, care au obiceiurile spuse, dacă au fost supuşi de Perşi, au urmat şi ei oştirea cealaltă".

2. Al doilea autor care ne transmite preţioase informaţii relativ la chestiunea ce ne interesează este Strabon, marele geograf, care a trăit între anii 63 a. Chr. - 19 p. Chr., scriind 17 cărţi. în acestea sunt înglobate informaţiile şi chiar textele preluate de el de la geo graful şi naturalistul Poseidonios, care s-a născut la a. 135 a. Chr. şi a murit la anul 50 a. Chr.

Iată ce scrie Poseidonios la Strabon despre Daci, respectiv cultul religios al Dacilor:

---

[1]'Al. Philippide, *Originea Românilor*, Iaşi, 1925 (Viaţa Românească) traducere după textul: *Herodotus*, ed. Fermen Didot, Paris, 1887 prin C. Miiller şi Strabon, editura aceeaşi, 1853-1877 -..

[2]în sensul: după patru ani încheiaţi

VII, 3, 5: „Se spune anume că un Get, cu numele Zamolxis *(Za/ÂOĂ^ia)* a fost sclavul lui Pythagoras şi că a învățat de.la dânsul ceva din ştiința cerului, ba şi de la Egipteni câteva, pentru/că şi până acolo rătăcise, şi că, dacă s-a întors acasă, a avut mare trecere şi la şefi şi la popor, pentru că prezicea semnele meteorologice, până ce mai la urmă a înduplecat pe rege să-1 ia tovarăş la domnie, ca pe unul care era în stare să anunțe cele ce se întâmplă pe la zei. La început l-au pus preot al celui mai de cinste zeu de la dânşii, după aceea însă a fost pro.C-lamat el însuşi zeu, şi alegându-şi un loc, unde era o peşteră, şi până la care nu putea nimeni pătrunde, a trăit acolo, întâlnindu-se numai rar cu alți oameni, afară de rege şi de servitori. La aceasta regele i-a dat tot concursul, fiindcă vedea că oamenii îi erau supuşi cu mult mai mult decât înainte, ca unuia ale cărui ordine erau date în înțelegere cu zeii. Acest obicei a dăinuit până în zilele noastre, căci totdeauna s-a găsit cineva de aşa natură, ca să fie consilier al regelui, iar Geții să-1 socoată drept zeu. Şi muntele a fost considerat ca sfânt şi-1 numesc sfânt, numele lui e Cogaeonon *(Koyccsovov)* la fel cu numele râului care curge pe lângă dânsul. Când domnea/peste Geți Byrebistas, asupra căruia se pregătea pentru război/ divul Caesar, această onoare o avea Decaeneos *(Aexccev£Oo)j* Poate că şi preceptul acela pitagoric, de a nu mânca vietăți, a rămas prin tradiția de la Zamolxis".

VII, 3,11: „Las la o parte istoria veche a Geților. Cele ce s-au întâmplat în zilele noastre însă sunt următoarele. Boirebistas *{Boipejiiazad),* un Get, după ce a căpătat domnia peste poporul său, a făcut întâiu să răsufle pe oameni, care fuseseră tare necăjiți din cauza necontenitelor războaie, şi apoi atât de mult le-a ridicat puterea prin exercițiu şi sobrietate şi disciplină, încât în timp de câțiva ani a înființat un imperiu mare şi a supus geților pe cele mai multe din popoarele vecine. Şi Romanii se temeau de dânsul. Trecea fără frică Istrul şi prăda Thracia până la Macedonia şi până la Illyria. Pe Geții câți trăiau printre Thraci şi printre Illyri i-a sfărâmat, iar pe Boii de sub regele Critasiros şi pe Taurisci i-a stârpit chiar cu totul. Ca să facă pe poporenii lui să asculte de dânsul, îşi luase ca ajutor pe Decaeneos, un vrăjitor,; care călătorise prin Egipt şi învățase câteva semne meteorologiceŢ~cu care-şi da aparența că ar fi în contact cu zeii. Şi chiar după multă vreme chiar a fost socotit ca zeu, cum am spus că s-a întâmplat şi cu Zamolxis, când am vorbit despre dânsul. Să dau o probă de ascultare: au fost convinşi anume Geții să distrugă viile şi să trăiască fără vin. Acest Boeirebistas a apucat să fie răsturnat, din cauză că s-au răsculat vreo câțiva contra lui, mai înainte de a fi trimis Romanii oştire, împotrivă-i, iar urmaşii lui au desfăcut statul în mai multe bucăți. Şi chiar acum, când a trimis oştire contra lor Augustus Caesar, erau desfăcuți în cinci părți. Pe atunci însă se desfăcuse în patru. Şi asemenea desfaceri temporare au avut loc altele în alte dați".

VII, 3, 12: „Din vechime însă a mai avut loc o desfacere a țării în două părți, care durează încă: pe unii anume îi cheamă Daci (Aa%oua) iar pe alții Geți. Geți sunt numiți cei dinspre Pont şi dinspre răsărit, iar Daci cei din părțile din potrivă, dinspre Germania, şi dinspre izvoarele Istrului, şi aceştia, cred eu, i-au chemat în vremurile vechi Dai, de unde s-au răspândit şi la Attici numele de sclăvTJ Geă şTDaosTCăci e mai probabil aceasta decât că s-ar fi răspândit aceste nume de la acei Scythi pe care-i cheamă Daae. Scythii aceia sunt în adevăr departe, pe lângă Hyrcania, şi nu este de admis că ar fi fost aduşi sclavi de pe acolo în Attica. Pentru că pe sclavi îi numeau Grecii după locurile de pe unde erau aduşi, şi anume ori le dădeau neamului din care făceau parte, de pildă Lydos şi Syros, ori le dădeau nume obişnuite prin țara lor, de pildă unui Phyrgian îi ziceau Manes ori Midas, unui Paphlagon îi ziceau Tibios. Şi aşa națiunea care ajunsese la atâta putere sub Boirebista, a fost slăbită de Romani şi din cauza discordiilor interne, tot mai sunt în stare însă chiar şi astăzi să pună pe picior de război până la patruzeci de mii de oameni".

Textele acestea, atât de pretențioase pentru istoria strămoşilor noştri, au fost în cea mai mare măsură utilizate, interpretate, comentate de istoricii moderni de pretutindeni şi în special de istoricii români. S-a căutat a se stabili de aici, în mod critic, istoria politică, militară, economică şi culturală a Dacilor. Dar se pot stabili şi cunoştințe certe cu privire la religia şi cultul Geto-dacilor din aceste texte.

Nu mă ocup aici de interpretările autorilor relativ la religia geto-dacă, la originea şi doctrinele ei, căci aceste chestiuni sunt, după părerea mea, cele mai puțin lămurite, deşi Katzarov[1] şi V. Pârvan[2], apoi Al. XenopoP, N. Iorga[4], C. Giurescu[5] şi C. Daicoviciu[6] parte le-au analizat în lumina cunoştințelor de istoria comparată a religiilor, or măcar şi-au fixat părerea lor competentă, deşi contrazicându-se unul altuia. Se discută încă de la Zamolxes (mai corect decât Zalmoxis) a fost considerat ca singurul zeu, ori dacă au venerat Dacii mai mulți zei[7], ori dacă poate numele de Zamolxis este numai un atribut explicativ al puterii sau înfățişării divinității[8], deşi Herodot îl numeşte hotărât zeu *(Saifiov[2])*

---

[2] 'Katzarov în *Klio,* XXVI (1891) p. 77 et sequ ex Jorga, *o.c,* p. 85 et alibi [2]V. Pârvan, *Getica, o protoistorie a Daciei,* Bucureşti, 1926, p. 161 et alibi [3]Al. Xenopol, *Istoria Românilor din Dacia Traiană,* Ed. III, voi. I, Bucureşti, 1925, p. 67

[4]N. Iorga, *Histoire des Roumains et de la Romănite orientale,* voi. I, pârtie 1, Bucureşti, 1937

[5]C. Giurescu, *Istoria românilor,* voi. I, Bucureşti, 1935, p. 92 [6]C. Daicoviciu, *La Transylvanie dans l'antiquite,* Extr. „La Transylvanie", 1938, p. 31

[7]Dr. I. Russu, care se ocupă mai nou de aceste probleme la Sibiu, îmi comunică verbal, că trebuie să admitem doi zei în religia dacilor: Zalmolxes, zeul pământului şi Gebeleizis, zeul fulgerelor. Mulțumesc dlui Dr. Russu pentru informații. "Pârvan, *o.c,* p. 155

Relativ la cultul Dacilor ne interesează aici faptele precise care se pot desprinde din textele clasice în privința jertfelor şi a altor practici, a locului jertfelor, a preoților şi a locuinței lor. Mai pe larg s-a ocupat de interpretarea textelor în această privință V. Pârvan, care nu poate fi bănuit nici de lipsa unui criticism ştiinţific sever, nici de bunul simţ al istoricului. Iată care sunt deducțiile lui Pârvan[1]:

„Ei cunoşteau jertfa umană o dată la patru ani şi aveau practici, ceremonii şi incantații vrăjitoreşti. Marele preot cunoştea semnele cerului şi de la el vor fi învățat şi ceilalți preoți ştiința de a face preziceri şi a da oracole".

„Zeul e adorat pe munții înalți... acolo sus, pierdut de lume, şi cercetat numai de rege, ca să-i afle sfatul la caz de primejdie şi necazuri, stă marele preot. Templul şi locuința lui e acolo într-o peşteră. ^ _, Marele preot nu se coboară decât rar de tot în lumea oamenilor, când are a da vreo poruncă pentru curățirea de păcate... De-abia odată la patru ani națiunea aduce zeului... jertfa cea mai înaltă: un om căruia i se ia viața de carne, spre a i se dărui cea de spirit, întru marea misiune de a purta sus în cer dorințele şi rugăciunile națiunii...".

"Ca şi marele preot, aşa şi discipolii săi, asceți, vor fi locuit *prin peşteri pe vârfurile neumblate ale munților. Dar loc sfânt, de pelerinaj, va fi fost numai muntele Kwgaionon* lângă apa cu acelaşi nume, unde era sihăstria marelui preot" (Pârvan, p. 162).

"Preoții, adevărați călugări, se abțineau de la orice hrană vie şi de orice creatură, hrănindu-se numai cu miere, lapte şi brânză" (1 cp. 296).

Autorii noştri de seamă, în scrieri ulterioare Geticei, sunt de acord cu aceste constatări, pe care nu le contest nici eu.

în temeiul acestora pot considera ca sigure următoarele date istorice:

Centrul cultului geto-dac era un munte foarte înalt, venerat ca sfânt, situat departe de aşezările omeneşti, dar totuşi în regiunea reşedinței regale. Marele preot locuia într-o peşteră din vârful muntelui, ducând o viață de sihastru vegetarian.

Jertfa de om se aducea, foarte probabil, în preajma peşterii, pe • acel munte sfânt.

II. Localizarea topografică a sanctuarului Κωγαιονον

încercări de a localiza *Kcoycciovov* la un anumit munte cu peşteră în vârf nu ştiu să se fi făcut decât de Xenopol şi J. Conea, al doilea numai cu totul incidental. Localizarea aceasta se poate încerca pe mai multe căi de investigație, directe şi indirecte, problema prezentând destul interes ştiințific din mai multe puncte de vedere[1].

a)Metoda istorică nu ne ajută la localizarea exactă a Muntelui Sfânt, căci nici un izvor istoric nu precizează locul, după coordonate geografice sau după alte indicii topografice certe. Singurul numele *KdOY&tovov* pe care îl purta muntele sfânt cu peştera marelui preot şi râul de alături, deopotrivă, ar fi un indiciu istoric, dacă ar fi rămas şi o hartă din acele vremuri. Or acesta nu este cazul.

A doua metodă de cercetare ar fi cea arheologică şi anume de a cerceta toate peşterile din vârful munților înalți (peste 2000 metri desigur) şi a stabili în temeiul unor obiecte sau inscripții aflate acolo, care este peştera Muntelui Sfânt. Această metodă este destul de promițătoare, căci în județele Hunedoara, eventual Sibiu şi Severin, nu prea sunt peşteri locuibile la altitudini mari. Eu, ca vechi cer cetător al munților (în anul 1911 am vizitat întâia dată Retezatul!) cu nosc o singură peşteră care să corespundă datelor istorice certe ale vechilor autori, şi această peşteră este aceea de pe muntele Gugu, pe care o voi descrie mai la urmă. Ea n-a fost cercetată prin săpături [3]metodice arheologice, de la care de altfel nici nu s-ar putea aştepta mare lucru. Dacii n-au lăsat inscripții, statui sau basoreliefuri, pe cum se ştie. Dintre obiectele uzuale vasele fiind la munte de lemn şi în zilele noastre, pentru a nu se sparge (ceea ce ar însemna o catastrofa aici, căci nu s-ar putea înlocui în grabă), cu atât mai vârtos vor fi fost exclusiv de lemn în secolul V. a Chr. până la sfârşitul s.I. p. Chr., când este atestată existența unui mare preot în muntele Cogaeonum. Dacii trăiau propriu-zis în "epoca de lemn", deşi existau unelte de bronz şi de fier, ca destul de mare raritate, la bogații şi fruntaşii poporului. Pârvan scrie (p. 140): "Vasele de întrebuințare zilnică erau din lemn. Chiar paharele din care se servea la masa regelui geților, erau din lemn". Săpăturile de la Costeşti şi Grădiştea Muncelului[1] au scos la

[3] 'Nu este la nici o întâmplare o "copilărie' sau "naivitate" ori "neseriozitate" să cercetezi dezinteresat o asemenea problemă, cum am auzit pe un savant arheolog român timbrând asemenea cercetări. Nu este doar vorba de căutarea de comori ascunse sau de asemenea întreprinderi pornite din lăcomie, nici de buruieni făcătoare de minuni, cum ar fi "iarba fiarelor", în sensul savantului nostru arheolog

iveală multe obiecte de metal şi monede, atât greceşti şi romane, cât şi barbare locale. S-ar putea deci postula, să se găsească şi în peştera-locuinţă a marelui preot asemenea obiecte de metal.

Singurul indiciu arheologic, la peştera indicată de mine, ar fi forma intrării, evident potrivită de mâna omenească. Dar şi în privinţa aceasta s-ar putea obiecta, că avem de a face cu o construcţie sumară din alte timpuri, făcută de ciobani ori de hoţi sau de grăniceri din epoci necunoscute. Arheologia nu şi-a spus încă cuvântul autorizat, în temeiul unor cercetări serioase, în privinţa peşterii Gugului.

c) Metoda a treia este cea filologică - lingvistică, care încearcă să identifice corespondentul de azi al numelui *Kcoyaiovov*.

Xenopol, în opul citat, p. 67, nota 44, a lansat un nume, care aduce cu cel grecesc: "Dicţionarul lui Frunzescu conţine numele unui munte Cocaionul (p. 124), arătat ca aşezat în judeţul Argeş lângă Olt şi spunând că ar avea o peşteră în care se zice că Zalmoxis' s-ar fi retras. Ar fi foarte însemnat de a se putea constata păstrarea acestei denumiri. Rugând pe dl Zugrăvescu, învăţător sătesc din comuna Zeblea, plaiul Loviştea, judeţul Argeş, a cerceta dacă există într-adevăr un munte cu asemenea numire, d-sa după o minuţioasă cercetare a tuturor munţilor din judeţul Argeşului, eare vin spre Olt, nu a putut descoperi nici pe unul cu numele de Cocaionul. Indicaţia lui Frunzescu este deci greşită".[4]

[5]Xenopol mai revine o dată la această chestiune la pag. 225, presupunând că s-a păstrat toponimia dacă "nu mai puţin în numele muntelui Cogaeonum, în a cărei peşteră se retrăsese Zamolxis. Aceste numiri răsună şi astăzi în acel de *Cocan*, munte din judeţul Muscel, aşezat pe lângă Olt, pe acolo tocmai pe unde un legionar din legiunea I Minervia, trecând pe timpul expediţiei lui Traian, consacră mai târziu o inscripţie Matroanelor Anfane, un fel de zâne casnice, în amintirea acestei a sale treceri pe la fluviul Aluta, lângă muntele Caucazus"[1].

A mai fost propus, fără motivare, de J. Conea[2] muntele Gugu ca un corespondent al lui *Kcoyawvov*. Eu declarând că cuvântul Gugu se poate deriva uşor din "Cogheonum", scris astfel de greci, dar pronunţat în limba dacică mai asemănător cu românească de azi.

Acum pot aduce şi analogii pentru explicarea transformărilor fonetice.

Râul Korkas din antichitate, din Balcani, se numeşte azi *Gurk*, deci Ko = Gu.

Să nu uităm însă - ceea ce ne reaminteşte foarte judicios dl. E. Petrovici în "Transilvania", 73 (1942), - că Grecii şi Romanii au reprodus toponimele de origine barbară, în scris de cele mai multe ori stâlcindu-le. Pentru aceea la stabilirea originei toponimelor la noi trebuie urmat principiul metodologic după care, dacă e vorba de nume neromane (dacice, tracice), se va pleca de la forma populară actuală, întrebuinţând diferitele forme găsite la scriitori antici numai ca puncte de reazim. în felul acesta trebuie procedat şi cu cuvintele Gugu şi Godeanu, cu eerlitudine dacice. Răd_ăcina_"gug" ap.are poate şi în "Gag-anis", aşezare dacică şi castru roman din apropiere, la Teregova, Sub Ţarcu-este muntele "GuguiuCunţului"!. -

Chiar cred că derivarea numelui Gugu de la un oarecare "Cogaion" este cel mai serios argument, că suntem pe bune urme căutând sanctuarul Dacilor aici

Dezlegarea problemei însă numai cu aplicarea şi a unei alte metode e posibilă.

d) Metoda geografică sau geo-etnologică, cum o numesc eu, trebuie să cerceteze toate masivele muntoase din regiunea dacică, ce corespund datelor istorice certe (înălţime mare, peşteră naturală în vârf, râu cu acelaşi nume alături, punct dominant şi impresionant prin înfăţişare) şi prin eliminarea celor puţin probabile să se fixeze, dacă este posibil, asupra ipotezei celei mai probabile şi verosimile căutând puncte de reazim şi în eventualele consideraţii antropogeo-grafice.

Dacă n-am avea indiciile sigure ale vechilor istorici, ar fi desigur o naivitate şi o copilărie neserioasă să cauţi a identifica printre atâţia munţi cu peşteri din regiunile sud-vestice ale României, "Cogheonul" Dacilor. Numai încrederea mare în premisele istorice m-au convins şi pe mine, care ţin la linia de conduită a unei prudente rezerve, să sacrific, în legătură cu cercetările mele botanice, în subsidiar, timp şi oboseală şi acestei probleme. M-am bizuit în privinţa aceasta şi pe destul de temeinica cunoaştere a munţilor noştri, pe care i-am cercetat, ca puţini alţii de la noi.

Procedând astfel, am putea căuta Cogheonul în Munţii Retezatului, masiv puternic[1], cu numeroase piscuri ce trec peste 2400 metri, însăşi platforma dominantă, "platforma Borescu" a lui De Martonne[2], aflându-se la 2000 metri. Numai cât din întreg masivul nu sunt indicate, şi eu nu cunosc, şi nici dl. I. Danciu din Haţeg nu cunoaşte peşteri la mari altitudini, fiind munţii aceştia alcătuiţi din granit şi şisturi, în care nu prea se formează peşteri, doar crăpături şi chei de eroziune şi datorită glaciaţiunii diluviale. Calcar este la

[4] 'Teodorescu, Daicoviciu, Macrea, etc.

[5] 'Ackner Anhang, no. 17. Aici numele muntelui şi al judeţului este altul, se referă însă la cazul prim, controlat şi dovedit ca fals, încât mă mir că a putut vedea lumina tiparului în această formă.

[2]I. Conea, *Clopotiva, un sat din Haţeg*, la pag. 134

Paltina şi Stănulețe, înspre masivul Borescu, dar fără peşteri şi el.[6]

Munții Orăştiei din preajma cetăților dacice, nu ies din etajul fagului şi al molidului, deci nu corespund noțiunii şi postulatului de "munte înalt" şi nici nu au peşteră în vârf de munte. Munții Cugirului şi ai Sebeşului sunt înalți, cu plaiuri subalpine şi aproape alpine; nu ştiu să fi aflat cineva în vreun vârf o peşteră locuibilă. La Munții Făgăraşului şi din Țara Bârsei cred că nu trebuie să ne gândim, căci aceia sunt prea îndepărtați de centrul regatului dacic, Țara Haţegului - Banatul. In Masivul Făgăraşului sunt piscuri într-adevăr "înalte", impunătoare la înfățişare, dar lipsesc în vârfuri peşterile. Şi prin Bucegi sunt peşteri (vestitul Schit al lalomiței) dar acelea sunt în apropierea albiei, a talvegului de râuri, deci jos de tot. Tot aşa şi cele din Masivul Piatra Craiului, munte impunător, dar departe de centrul politic geto-dacic. Munții Apuseni sunt plini de peşteri, în masivele lor calcaroase[1] foarte mult vizitate şi de mine[2], dar această țară a agathârşilor nu se ridică peste limita pădurii, ci este acum, şi a fost în măsură covârşitoare odinioară acoperită de codrii de fag şi mai sus de brad[3]. Ceea ce se ridică peste etajul montan şi e lipsit de păduri (Muntele Mare, Vlădeasa) nu are peşteră în vârf.
Să ne îndreptăm atenția spre Banat şi Oltenia, căutând un munte înalt cu peşteră, cum este postulatul precis istoric. începând de la Apus, ne-am puteagândi la Masivul Semenicului şi al Pleşuvei învecinate, precum şi la Țara Almăjului cu munții săi împrejmuitori, întregul masiv este şi azi acoperit de codri nesfârşiți, până sus. însuşi vârful Semenicului, cel mai frumos şi mai înalt dintre toate piscurile, era desigur şi pe timpul Dacilor acoperit de făgete, ca şi azi. Abia sus de tot găsim mici goluri de munte, din care se ridică Vârful Gozna (1449 m) şi Piatra Siminicului (1447 m) cu priveliştea lor panorama-tică neîntrecută; lipsesc însă peşterile

Poiana Ruşcăi, spre N şi NV de Sarmizegetusa, nu este nicăieri din zona forestieră şi nu are piscuri proeminente cu peşteră. Ele reprezintă platforma de eroziune oceanică Borescu, dislocată la abia 1300 metri.

Mai rămâne regiunea Parâng-Godianu-Țarcu-Oslea de văzut
din acest punct de vedere.

Parângul este într-adevăr şi înalt şi impunător prin izolarea sa maiestuoasă, străjuind peste Valea Jiului şi peste plaiurile oltene. Constituit din roci cristaline, a suferit în diluviu grandioase influențe de glaciație, cu despicări de blocuri, excavații de circuri glaciare, depozite de morene etc. Deşi sunt şi aici culoare de blocuri despicate, nu cunosc galerii sau peşteri la altitudinea alpină. în mitologia celor vechi pare a fi jucat un rol însemnat acest munte şi numele lui a fost mult discutat şi disecat de filologi. Mult discutat a fost şi Muntele Vâlcan, lipsit însă de peşteri.

Din Valea Jiului spre Vest întâlnim din sus de Câmpul lui Neag mai multe vârfuri de seamă ce se ridică până la limita de sus a pădurilor şi mai sus chiar, excitând fantezia localnicilor prin formele lor sau prin conturul impunător. în privința aceasta Muntele Oslea are un rol proeminent. Părintele Mâxer din Reşița, originar din Câmpului-neag, îmi comunică faptul interesant, că legendele locale atribuie unui balaur încolăcit în jurul muntelui originea unui şanț străvechi presupus a fi dacic. De altfel în partea Olteniei de Oslea aceasta se leagă un ciclu întreg de legende cu Jorgovan, care a ucis balaurul ce se ascundea prin peşteri. Mai vestită este Peştera Cloşanilor cu o deschidere uriaşă, dar ea se află jos în domeniul făgetelor, ca şi peştera sau cetatea Bolii din Nordul Petroşanilor, ca şi Peştera Comarnic care nu corespunde noțiunii de "munte înalt". Nici unul din cei doi munți Oslea (şi Oslea românească are numai 1784 m), nu sunt cu peşteri în vârful lor, care este prea jos şi el.

Am lăsat în urmă Masivul alpin bănățean, cu multe piscuri proeminente şi văzute chiar de departe, impunătoare. Aici avem cele mai întinse păşuni pe care le cunosc şi cele mai mari întinderi lipsite de jepi sau zonă de tuferişe *(Pinus mughus* şi *Jimiperus nana* sau *intermedia).* Această lipsă de vegetație lemnoasă nu se explică[7] numai prin istoria biogeografică particulară a acestor regiuni bana-tice, din epoca postdiluvială, ci în primul rând printr-o activitate pastorală plurimilenară, străveche, continuă, care n-a dat răgaz vegetației o dată distruse prin foc şi săcure, să se refacă în dauna păşunei. Geograful De Martonne deosebeşte ca formă de relief şi aici, în continuarea Retezatului, platforma Borescu, închinată spre vest, de la 2000 m până la 1300 şi a doua platformă (oligocenică?) numită Râul Şes, cu 200 metri mai jos ca precedenta. A treia platformă, pliocenică, zisă de Govornița, este joasă de tot. Din aceste prime două platforme întinse, intensiv păşunate,

---

[6] 'Al. Borza, *Retezatul, viitorul parc național al României, "Carpații"*, I, (1933), No. 12
Idem, *Studii fitosociologice în Munții Retezatului,* Bulet. Grădina Botanică
Cluj, v. XIV (1934), pp. 1-84

[2]E. De Martonne, *Excursions geographiques de l 'Institut de Geogr. de l'Univ. de Cluj en 1921,* Resultats scientifiques. Lucr. Inst. de Geogr. al Univ. din Cluj, voi. I, 1922, p. 43 et sequ

[7] 'Cercetate de arheologi şi speologi [Roth, *Az erd. Erchegyseg barlangjai; E.* Racoviță, P.A. Chappuis, V. Puşcariu şi R. Jannet, *Enumeration des Grottes visitees,* Biospeologica, 1929; *Mallâsz* (peşterile din județul Hunedoara)

[2]A1. Borza, *Ghețarul de la Scărişoara,* în "Convorbiri ştiințifice", t. II, 1918, p. 125

[3]Al. şi V. Borza, *Flora Stănii de Vale,* I. Plantele vasculare, Bul. Grad. Bot. Cluj, t. XIX (1939), pp. 21-54

presărate cu stâne în locuri îndosite şi izvoare, la limita pădurilor care nu se ridică din văile adânci şi îngust ascuțite erozionale, se ridică spre Nord-vest Țarcu-Căleanul, de care se leagă Baicu, Piga şi Vârful Petrii, toate cu piscuri peste 2100 m înalte. De la Clopotiva, din Țara Hațegului, duce un plai (potecă sau drum de munte) de mare circulație spre Capul Sălătrucului, drum pe care unii îl consideră ca "drumul lui Traian" legând Sarmizegetusa cu Ad Mediam (Mehadia) unde de fapt şi coboară (informația păr. Mâxer). Dinspre Caransebeş şi toate satele de la poalele munților urcă alte plaiuri pe. creasta dealurilor, care toate se adună în preajma Țarcului, unde eu am găsit şanțuri pe care le cred întărituri dacice. De aici duce plaiul mare peste Groapa Bistreî şi Pietrele Dracilor în sus pe lângă Muntele Căleanul (2196 m), Trecând spre Sălătmc. Toate aceste "Vârfuri" sunt lipsite de peşteri şi prea sunt în calea sutelor de ciobani care urcă la stâne cu sare şi alimente, aducând de acolo produse de lapte - caş-brânză.

De cealaltă parte a tăieturii adânci din acest masiv, produsă prin văile erozionale ale Râului Şes, spre Nord şi ale Ideagului ("Hidegul") de altă parte, se ridică maestuos un lanț de munți înalți: Branul (2026 rrț, Qugu (2292 m), Muram (2231 m), Godeanu (2229 m), continuându-se ÎB^yfiru-Dbbrivir-Craiova, ce coboară apoi tot mai mult spre muntele Arjana (1514) de unde dau plaiurile spre Valea Cernei cu Băile Herculane.

Aceste piscuri înalte, începând cu Branul, care este la depărtare de două zile de Clopotiva, o jumătate de zi de la Gura Apii pe Lăpuşnicul Mare şi o zi de la Gura Zlatii pe Râul Mare din Retezat, prezintă toate forme mai mult sau mai puțin conice, cel mai regulat fiind piscul Gugu. De la Muntele Sălătruc ajungi la această cunună gigantică - ce despărțea odinioară Transilvania de Oltenia şi spre apus de Banat, trecând prin abisul văilor erozionale; între-olaltă sunt legate prin plaiurile de culme, ce unesc trei provincii cu trei feluri de populații cu tradiții şi obiceiuri bine distincte, deşi vorbesc în fond aceeaşi limbă românească şi practică aceeaşi ocupație strămoşească, păstoritul.

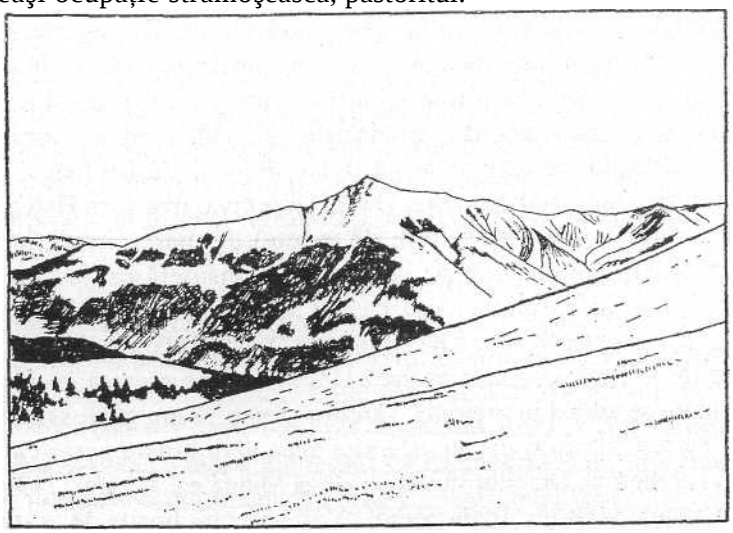

Muntele Gugu, văzut din Sălătruc

Cel mai înalt pisc din această catenă este Vârful Gugului, care are un crac (o ramură) cu un pisc secundar spre N-E. La altitudinea aceasta mare şi Gugu şi ceilalți munți prezintă fenomene glaciare mărețe, păstrând ca reminiscență din timpurile de bejenie ale diluviu-lui şi mici iezere în căldările glaciare dinspre Nord şi Nord-Est. Granitul constituant al masivului se despică în blocuri imense sub influența agenților climatici, înghețul şi dezghețul apei infiltrate în crăpături, insolație puternică, vânturi vijelioase. Astfel de acțiuni combinate şi de durată incalculabilă au produs aproape sub vârful secundar al Gugului o peşteră mai bine zis un culoar lung acoperit de sus complect prin stânci surpate şi acoperite cu pământ şi vegetație alpină. Altitudinea peşterii este la cea. 2110 m s.m.

Gugul este singurul munte înalt care prezintă în vârf o peşteră locuibilă, departe de sate şi oraşe, totuşi accesibilă, cu o privelişte largă peste trei provincii, prezentându-se însuşi muntele, cu poziția sa dominantă ca o culme ce-ți inspiră admirație şi venerație față de puterile mistice care ocârmuiesc lumea.

Pentru aceea cred că numai acest munte, cu numele ce aduce la forma transmisă nouă de izvoarele istoriei, poate fi *Kojyawvov*, muntele sfânt al lui Zalmolxe, venerat de Daci şi locuit de marele *I* preot, căutător al semnelor cereşti din locuri cu largă vedere, trăind pentru binele poporului o viață sobră şi aducând jertfă la timpul potrivit.

înfățişarea peşterii mă întăreşte şi mai mult în această credință.

Ca o completare a indicațiilor, pe care ni le pot da cercetările geografice - etnologice, mai servesc şi tradițiile populare locale. în privința aceasta ar trebui făcute cercetări folcloristice întinse prin satele din jur. Eu am stat de vorbă numai cu ciobanii bătrâni pe care i-am întâlnit în drumul meu din 18-22 septembrie 1942, când coborau în grupuri idilice ultimele turme cu ciobanii lor şi cu tot avutul mobil al stânelor, dinm.asiyul banatic spre Valea Timişului.. Unii îmi vorbeau despre această peşteră ca despre un loc înfricoşat, în care nu îndrăznesc să intre nici ciobani, nici hoți, nici dezertori din armată, care trec de aici spre Oltenia. Din vorba lor se desprindea un respect mistic inconştient, față de munte şi peşteră. Un cioban mai tânăr, care ne-a cercetat seara la stâna Belovăşnenilor, unde am înnoptat la întoarcere, ne vorbea despre o cameră mai adâncă a peşterii, spațioasă, cu masă şi coloane de marmură, unde se găseşte un balaur de lemn cu solzi de aur, care printr-un mecanism "feder" (de arcuri) cască gura când păşeşti în sală. Această istorisire se reazămă desigur pe lectură, - căci ciobanul era un om sfătos şi citit - iar nu pe tradiție veche. Am mai aflat însă, că şi Mantu, legendarul haiduc din ultimul deceniu, s-a ferit de această peşteră, ca de ceva grozav de sfânt sau blestemat şi trăia pe la stâne sau în sate, la tăinuitori în ipoteza, că peştera Gugului a servit ca locuință marelui preot al

dacilor, se poate imagina şi aceea, că el sta acolo numai vara, iar sezonul de iarnă îl petrecea la sălaşe de pe la 1000 m altitudine, cum se află şi acum în regiune (vezi monografia Clopotivei de Conea), ori în satul mare dacic din ţara Haţegului, unde a trebuit să fie capitala civilă, economică şi administrativă a Daciei; căci cetăţile de la Cos-teşti, Grădiştea Ivluncelului şi din celelalte piscuri de la 1200-1300 m altitudine, erau numai burguri militare şi reşedinţa de vară a regelui şi a şefilor feudali, iar nu o capitală populată de agricultori, păstori şi meşteşugari sau negustori (streini). Acolo lipsea cu desăvârşire locul deschis, câmpul pentru agricultură, posibilitatea de a construi case numeroase.

Ca argument antropo-geografic ce militează pentru ipoteza sanctuarului Coghaeon-Gugu, mai este şi poziţia centrală a muntelui, faţă de triburile dacice propriu-zise din Banat, Haţeg, Oltenia şi Munţii Apuseni. De la Cetăţi, peste Ţara Haţegului ori peste Valea Jiului duc poteci de două-trei zile umblare, la peşteră. Din Ţara Al-măjului şi regiunea Cernei, urci pe plaiuri bune la Godianu-Gugu, pes-teiferegova. Din Oltenia, regiunea Motrului şi a Cloşanilor, ajungi peste Oslea la Gugu în 2 zile. Din regiunea Caransebeşului, a vechiului Tibiscum şi Tapae, ajungi aici pe plaiul mult umblat al Ţarcului.în 1 -2 zile. Din Munţii Apuseni, Ţara Agatârşilor şi Apulilor, ajungi aici în 3-4 zile pe picior sau călare, peste Deva sau Haţeg. Regele şi solii săi, fruntaşii poporului şi şefii triburilor, puteau deci consulta pe uşor vrerile cereşti la supremul sanctuar, unul peste statul Dacilor închegat de Burebista şi apoi din nou de Decebal. Puteau veni şi la jertfa naţională din 4 în 4 ani.

III. Descrierea peşterii din Muntele Gugu

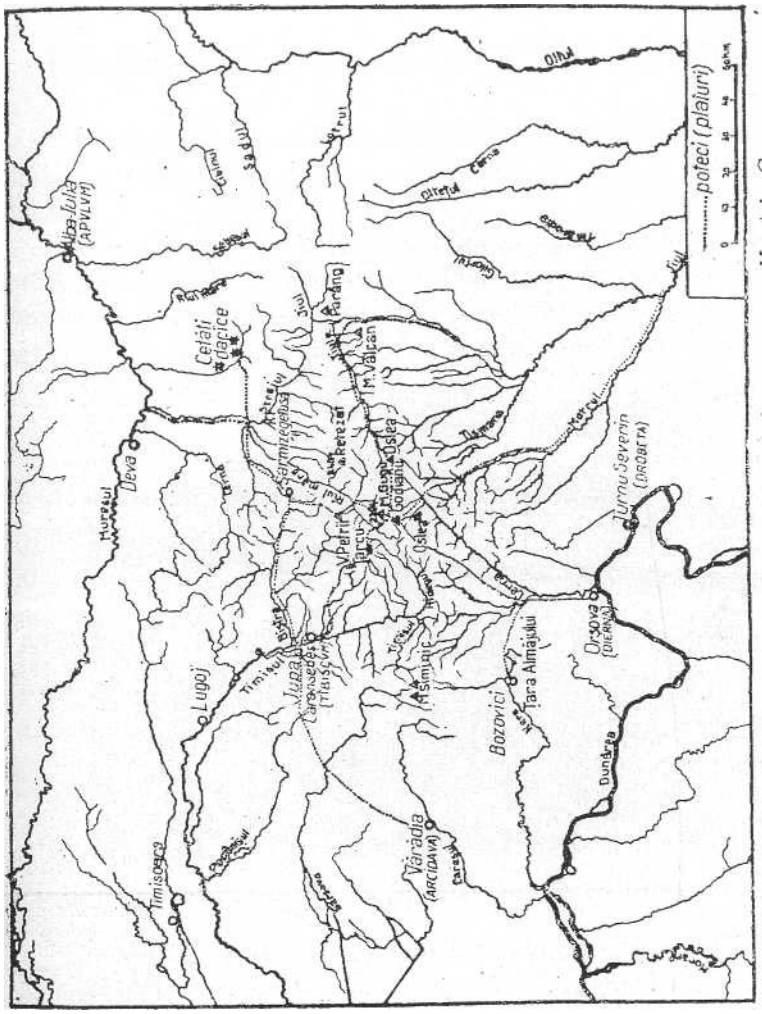

Mai mult decât cuvintele, fotografiile alăturate ne pot da o idee despre înfăţişarea geologică în sine, desăvârşită prin mână omenească.

Piscul acesta secundar al Gugului, indicat pe hartă cu cota 2127, este alcătuit de blocuri de granit,

Crcicul Peşterii cu Peştera Guş

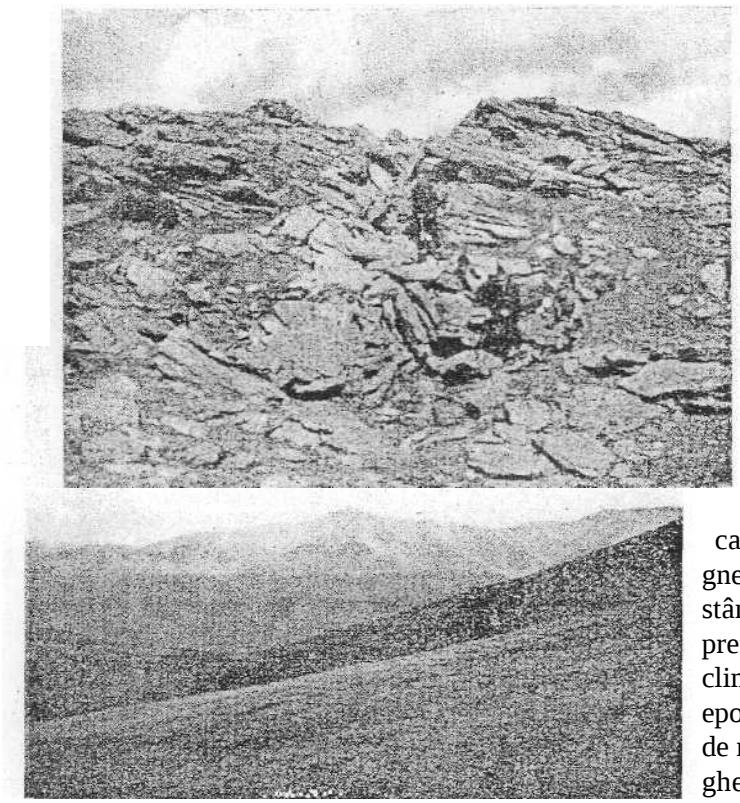

care ne reaminteşte prin structura sa întrucâtva gneissul şi se dezagregă în blocuri mari. Lespezi şi stânci de d[8]imensiuni variate zac împrăştiate pretutindeni, ca un produs obişnuit al acțiunii climei la această altitudine, unde s-au aşternut în epoca glacială zăpezi veşnice, respectiv începuturi de mici gheţari. în masivul din faţă al Retezatului, gheţarii au luat o dezvoltare mai mare, ajungând limbile lor până la Valea Lăpuşnicului Mare, care curge pe la poalele masivului Gugu. Toate stâncile sunt acoperite de licheni cenuşii sau coloraţi, printre care *Rhizocarpon geographicum* verde-gălbui este mult răspândit, împreună cu componentele asociației lichenice *Gyrophora cylindrica - Cetraria mormoerica*[1]. Pe pământul nud sau înierbat dintre pietre zac, ca nişte viermişori, lichenii albi *Thamnolia vermicularis.* Pajiştea ce s-a înfiripat printre blocuri şi pe pantele mai line şi îndepărtate ale piscului este un *Agrostidetum rupestris,* cu multă *Festuca supina,* asociație identică cu cea din Retezat[2]. Printre stâncile de sus domina smocuri rezistente de *Juncetum trifidP.* în dos se urcă ultimele tufe de jepi *(Pinus mughus)* care se continuă în jos într-un desiş.

Vegetația pe Muntele Gugu. Foto Al. Borza

La câțiva metri sub vârful muntelui, într-o vălişoară, se află intrarea în peşteră. Ea este formată din trei, respectiv patru blocuri de lespezi, care n-au putut fi potriviți în formă de uşă pătrată, decât de mână omenească, cum se vede clar şi din fotografia şi desenul alăturate. Puțin aplecat poți intra uşor în peşteră, chiar având să treci peste blocul mare ce pare a fi fost aşezat anume ca să închidă intrarea

[8] 'Borza AL, *Studii jitosociologice îri Munții Retezatului,* p. 54

[2]Idem, l.c, 40

[3]Idem, l.c, 38

Cine să fi avut interes să facă aici o uşă regulată la o peşteră în vârf de munte neumblat, dacă nu marele preot, cititor al semnelor cereşti, - care se văd aici cu un orizont de lărgime desăvârşită - o persoană, care dispunea de ajutoare suficiente, ca să potrivească stâncile uriaşe în formă de uşă regulată! Căci trebuie să remarc categorica vechime a acestor aşezări de stânci, peste care s-a format sol cu vegetaţie străbună. Te gândeşti la construcţiile mykenice, la colibele me-galite ori la mormintele preistorice din blocuri de piatră, în care se aşezau urnele villanoviene.

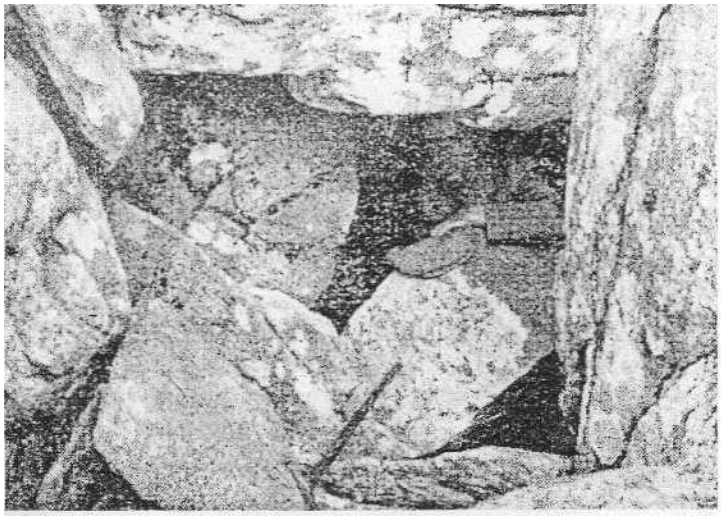

Peştera Gugului. Intrarea cu stânca rostogolită. Foto; Al Borza

Intrând în peşteră, calci peste câteva blocuri neregulate căzute şi păşeşti mai departe tot peste lespezi, înaintând printre cei doi pereţi înclinaţi, dar netezi, paraleli şi înalţi ai peşterii, care este de 2 metri largă, 2-3 m înaltă şi circa 10 m lungă. Aici puteau sta şi dormi cel puţin 10 persoane; puteau face şi foc, căci printre blocurile din tavan ale peşterii se putea face cu uşurinţă o deschidere de coş pentru fum. Mai remarc că lângă un perete stânca formează un fel de podmol jos, pe care şed şi persoanele vizibile în fotografie (Prof. Dr. Al. Buia şi elevul N. Boşcaiu, informatorul meu despre această peşteră). Peştera este deci perfect locuibilă şi a putut fi chiar confortabilă, pentru marele preot cu tovarăşii săi.

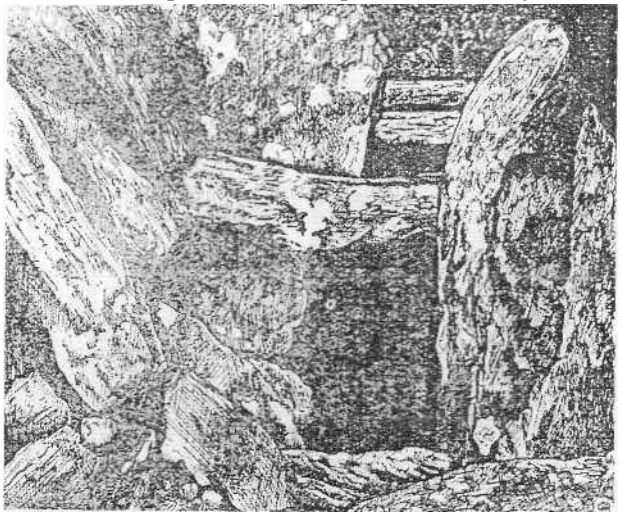

Intrarea peşterii, desenată după fotografie de Gh. Pop

In fund peştera coboară puţin într-o încăpere neregulată, cu blocuri mari, gata să se rostogolească peste tine. O cameră de

Interiorul Peşterii Gugului. Foto: Al. Borza

alimente ideală! Tavanul peşterii este din blocuri mari, despicate cu suprafeţe netede şi drepte, aşezate neregulat peste peştera aceasta de forma unui gang.

Fotografia alăturată prezintă interiorul peşterii, fotografiată cu aparatul Leica obiectivul Xenon, deschidere mare, cu expoziţie de 90 secunde la lumina difuză ce intra prin uşa peşterii, barată de blocul de stâncă. Aceasta dovedeşte că ziua se poate sta în peşteră şi fără lumină artificială.

Trecând dosul vârfului de munte, unde ar corespunde culoarul peşterii, găsim de fapt în linii mari traseul celor doi pereţi paraleli ieşind până aici, dar blocuri mari şi mici de granit căzute au umplut acest culoar, care este posibil să fi fost cândva tot peşteră sau mai bine zis cavernă, cu o ieşire şi în această parte şi cu eventuale deschideri în sus.

Este cu neputinţă să-ţi explici formarea peşterii întregi, respectiv acoperirea ei regulată cu blocurile imense, fără intervenţia mâinii omeneşti. Văzând această operă mare, vei înţelege sensul legendelor populare, despre "uriaşi", care adjustează şi potrivesc opera gigantică a naturii prin asemenea isprăvi, spre folosul lor.

Cele trei ore petrecute la peşteră le-am folosit pentru studiul ei şi al vegetaţiei din jur, precum şi pentru fotografiat. N-am putut face săpături sau asemenea cercetări în peşteră, unde trebuiau ridicate stânci şi ne puteam aştepta să cadă lespezi uriaşi din tavan, peste noi. N-am putut constata nici pe pereţii regulat despicaţi - după regulile clivajului - vreo urmă de intervenţie omenească. Dată fiind duritatea stâncilor de granit aproape schistos, cu cvarţ la suprafaţă, zgârieturi şi sculpturi nici nu sunt posibile de făcut fără unelte mecanice moderne de oţel deosebit de tare ori de diamant. In afară de intrarea construită de om, n-am putut afla nici o altă probă arheologică despre trecutul şi originea peşterii. Omul neolitic şi al bronzului n-a putut folosi această peşteră dintr-o regiune atât de neospitalieră. El locuia mult mai jos, în peşteri largi din munţii calcaroşi.

Păstorii zilelor noastre şi desigur nici aceia ai îndepărtatului trecut dacic şi medieval, n-au locuit în peşteri din vârf, construite cu mare efort, ci jos lângă pădure şi izvoare, în stâne de lemn

Hoţii nu vin aşa de sus, iar grănicerii aveau adăposturi mult mai departe şi mai jos, cum arată harta din 1828 a lui Rochel* foarte interesantă pentru cărările de munte, aceleaşi atunci ca şi azi. Jandarmii unguri aveau casă departe în vale.

în dosul intrării panta muntelui este acoperită de un desiş de jepi, curios localizat numai pe o suprafaţă restrânsă şi despărţită de alt pâlc prin pajişte bogată, pe care tolăniţi am luat şi masa de excursionişti. Mai jos, între Cracul peşterii şi între cracul care trece spre Stâna Zerveştenilor, se întinde "Valea Sacră", largă^plapă ca o piaţă, "ctt lespezi mari plaţi în pajiştea rară. Căci vegetaţia aici e mai mult descheiată, cu pâlcuri de *Cerastium cerastioides, Plantago gentianoides, Gnaphalium supinum, Polytrichum sexangulare, Thymus alpestris.* Deci ceea ce este un "Schneetälchen", zăcătoare de zăpadă, până în dricul verii.

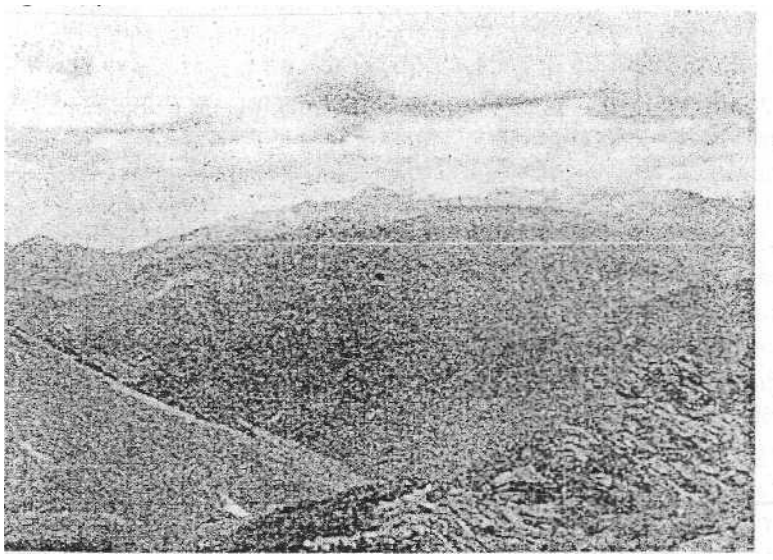

Retezatul văzut de la Gugu. Foto: Al. Borza

Acest câmp larg putea fi locul jertfelor, dacă este adevărată istorisirea celor vechi despre jertfele sângeroase ale Dacilor. în apropierea muntelui sfânt cu peştera sacră, nici nu se poate imagina un câmp mai frumos şi mai adăpostit de toate părţile, ca acesta, în care să se săvârşească jertfa groaznică în condiţii mai sărbătoreşti, mai aproape de înălţimile cereşti. Dar aceasta este o pură supoziţie, fără reazim pe vreun text vechi.

Dar există vreun râu cu numele Kogaionon lângă acest Munte sfânt, cum pretind vechii autori? Pe harta militară este numit pârâul ce pleacă de la Gugu şi Moraru: "Izvoru Gugului" şi aşa îl numeşte şi azi poporul.

Deci acelaşi Kogaionon = Gugu, cum scrie la carte.
Rezumând constatările mele pot conchide că: dacă este ade vărat, că a existat un "munte sfânt" Kogaionon la Daci, munte foarte înalt, cu peşteră în vârf, în care locuia ca un sihastru, marele preot al lui Zamolxes şi citea semnele cerului, aducând şi jertfă zeului, acel munte a fost, cu cea mai mare probabilitate, Muntele Gugu, cu peştera sa.
Dacă însă Herodot, Poseidonios şi Strabon au scris basme fără temei - pe care totuşi le consideră adevărate, fără nici o rezervă, cel mai învăţat arheolog român, regretatul academician Vasile Pârvan - atunci evident că va trebui să considerăm ca basm şi ipoteza mea de sus, rămânând numai cu satisfacţia imensă pe care ţi-o procură excursia la acest munte minunat, cu o vegetaţie alpină interesantă şi cu o viaţă pastorală străveche. Eu cred însă, cu toată tăria, în prima ipoteză, căci pentru ea militează atâtea argumente şi împotriva ei nu se poate aduce nici o dovadă, nici un argument

Gugu, cel mai înalt vârf montan

Vârful Gugu (2291 m) este cel mai înalt vârf montan al Banatului aflându-se în Munţii Godeanu şi având un profil foarte ascuţit. AîcTse[nil]afla[r]p"unctui Be întâlnire al hotarelor Banatului, Olteniei şi Ardealului: vechiul triplex confmium. Munţii Godeanu ocupă poziţia centrală din cadrul grupei muntoase dintre Jiu şi Dunăre şi este un nod important din care se resfiră, în toate părţile, culmile muntoase: Munţii Cernei şi Mehedinţi (spre nord şi sud-vest), Munţii Ţarcului (spre nord şi nord-vest), Munţii Retezat (spre nord-est), Munţii Vâlcan (spre est). Climatul este aspru şi umed, temperatura medie anuală este de 0°C: iarna -10°C, iar vara +10°C.

Din punct de vedere geologic, Munţii Godeanu sunt alcătuiţi din roci vechi, puternic metamorfozate, acoperite parţial de o cuvertură sedimentară (conglomerate şi gresii). Vârful Gugu este alcătuit, la rându-i din roci amfibolite şi de gnaise. El se află aşezat pe cea mai importantă culme secundară ce se desprinde din creasta principală a Munţilor Godeanu: Culmea Moraru-Gugu, aceasta fiind şi cea mai înaltă culme cu întinse pajişti alpine şi perspective deosebit de spectaculoase. Ea este mărginită de văile adânci ale Râului Şes şi Branului. Sub Vârful Gugu se află lacul cu acelaşi nume, situat într-o căldare suspendată şi asociat cu un lac mai mic.

Pe Vârful Gugu se găseşte o peşteră săpată de oameni, pe care prof. Al. Borza o consideră ca locul unde s-ar fi retras Zal-moxis iar Muntele Gugu îl identifică cu Kagheion-ul, adică muntele sfânt al dacilor. De numele acestuia sunt legate numeroase credinţe, legende şi superstiţii. De la el şi-au luat numele de "gugulani", o parte dintre locuitorii care conviețuiesc la poalele lui. Ei sunt vestiţi pomicultori ("Gugulan cu car cu mere..." este doina care întregeşte aceste afirmaţii - n.a.), dar şi buni crescători de oi

Conform unor superstiţii, pe Gugu, în ziua de 20 iulie are loc adunarea vrăjitoarelor, iar păstorii evită muntele pentru a fi feriţi de trăznet. Istoria cunoaşte câteva cazuri dramatice şi de aici, frica care-i domina pe păstorii veniţi cu oile aici. Locuitorii din satul Zerveşti (Comuna Turnu Rueni) deţin o mare parte din stânele de oi de la poalele Gugului. în trecut, numele de Gugu era evitat deoarece se zice că "e rău de lup şi de urs şi simpla exprimare a numelui ar fi atras fiarele pădurii la stână".

Căi de acces

Cea mai scurtă cale de acces spre Vârful Gugu porneşte de la lacul de baraj Gura Apelor (colonia Tomeasa), pe o potecă nemarcată ce urcă pe culmea care uneşte vârfurile Branul-Gugu-Moraru, până la Şaua Mâţului, situată între vârfurile Morarul şi Scărişoara.
Cea mai convenabilă cale de acces spre Gugu porneşte din Drumul Naţional 68, Caransebeş-Haţeg. La km 55,7, după ce se trece de localitatea Sarmizegetusa, spre dreapta, se desprinde şoseaua asfaltată care urcă pe valea Râului Mare, până la barajul Lacului Gura Apei, cale de 31 km, trecând prin Clopotiva-Cabana Gura Slata-Colonia Tomeasa. De la baraj, ocolind conturul Lacului Gura Apei, un drum forestier ajunge până la Poiana Pelegii, distanţă de încă 15 km, pe Valea Lăpuşnicului Mare. După inundaţiile catastro fale din anul 1999 acest drum a devenit impracticabil. Cu o maşină de teren s-ar putea pătrunde pe acest drum, care ocoleşte lacul, ajungând astfel chiar la piciorul crestei ce coboară de sus din Vârful Gugu, spre lac, denumită Culmea Moraru - Gugu. Drumul ocoleşte, cale de circa 10 km lacul, până aici. Lăsăm autoturismul şi pornim pe o potecă nemarcată, pe această creastă, în sus, timp de 5 ore de ur cuş greu, în pantă accentuată, până la Gugu. Efortul depus este răsplătit de priveliştea care se desfăşoară în faţa ochilor. Priveliştea este senzaţională. Drumul de întoarcere, la coborâre este acelaşi şi îl parcurgem în circa 4 ore până la maşina pe care am lăsat-o aici. In trecut acest traseu era marcat cu bandă albastră, dar acum acest marcaj s-a şters.

O altă cale de acces spre Vârful Gugu: unele poteci nemarcate, deci periculoase şi pline de surprize. Sunt trasee lungi şi dificile şi cel care se încumetă la drum trebuie să posede cunoştinţe temeinice şi o

rezistenţă fizică deosebită. Acestea sunt:

1.Muntele Mic - Refugiul Cuntu - Vârful Țarcu - Râul Şes - Vârful Godeanu - Şaua Matului - Gugu (circa 15 ore).

2.Armeniş - Cantonul Lupu - Refugiul Cuntu - Vârful Țarcu - Râul Şes - Vârful Godeanu - Şaua Matului - Gugu (circa 17 ore).

3.Băile Herculane - Cerna sat (32 km pe şosea). De aici pe o potecă, la Plaiul Osiei - Vârful Oslea Romana - Godeanu – Şaua Matului - Gugu (10 ore pe potecă).

4.De pe creasta de sud a Munţilor Retezat, pornind din Şaua Plaiului Mic - Vârful Scărişoara - Şaua Matului - Gugu (circa 11 ore).

Demne de remarcat sunt următoarele: Culmea Moraru - Gugu reprezintă şi limita de demarcaţie a Parcului Naţional Retezat.

-Vârful Gugu deci cu înălţimea sa de 2291 (sau 2297 m după ultimele măsurători făcute din satelit de americani) este cel mai înalt vârf de munte din Banat.Peştera continuă să ne ofere multe mistere care se cer dezlegate.

prof. Dan Paica
Colegiul Economic Timişoara

De unde venim? Cine suntem?

Prof. Patru Pilu Gugulanu

Termenul de gugulan (ă), vine de la toponimul gugu ca vârf de munte (cucă în formă de con ca şi căciulă sau clăbătul gugulanilor pe care îl mai poartă bătrânii) din Kogaion sau Kogoianon muntele sacru şi sfânt din masivul Retezat devenit parc național european[9].

Rădăcina gu radicalul gug cu derivații săi din graiul bănățean al muntenilor din Silvania montană ca subdialect dacoromân, din limba română ca limbă de sinteză givănită de gugulani, din fondul şi forma de aur a strămoşilor noştri care au părăsit cavernele munților din grote, peşteri, vizuini şi s-au adaptat la climă şi pământ care se adunau în cete la aboroc, sau oboroc la un loc la joc, sub obroc şi jucau în bătătură după dacina străbună, aborigeana de la cuina aborigenilor din valea Danubiului, din arta şi cultura arhaică de la Lepenski-Vir, unde este muzeul satului cu descoperiri arheologice inedite arhaice cmneste Obeliscul lui Hercule al atlantizilor (ciclopi giganți, mari/pogani', titani, uriaşi) ca lovan Iorgqyan_şau. Medici Nicolae zis Lae satt'Neci care măsura 2,62 m, din Glimboca măsurat de lemnarul Gaşpăr Matei şi Madincea Ion zis Lola care I-a făcut coşciugul când a decedat cel mai mare om din lume care nu a încăput în tren. Mergea joia în târgul săptămânal la Caransebeş (car+an+sebeş) descris de Achim Crâsnic din monografia comunei Glimboca şi MihaLAlbulescu$_A$ (Amintiri şi imagini din Caransebeş, pag. 60-64). Gugulanatul din țara gugulanilor cu capitala în cetatea district dav㠄/ oraş nod de cale ferată şi drumuri naționale

Caransebeş, (car+an+sebeş) din care carul inventat de daci cu două roate din lemn de ceroni (gorun, stejar masiv) sau cu patru roate fără năplazi cu care cărau gugulani an de an la târgul săptămânal, joia, fructe: mere, pere, prune, legume ca: grădinarii din Obreja (Tapae dacică din gura văii Bistrei din satul bătrân dintre ape, Axâni, Bistra, Burau, Calova, Iegură, Iezuț. Munteanu, Scoarța, Strâmba,.... Valea Pleşii, Valea Popii din Olan/Punga), lemne de foc în Sebeş hidronim dacic din care s-a format Caransebeş toponim împreunat din car+an+sebeş, capitala gugulanilor de pe cele trei văi: Bistrei de la poarta Ardealului (Porțile de fier ale Transilvaniei), Valea Sebeşului care vine din muntele Mic şi Țarcul unde se adună la Aboroc la un loc gugulanii la Sfântul Ilie la agape creştine de rit ortodox, care este paradoxul nostru de nemuritori din preacreştinismul Zamolxist care a fost introdus de Zamolxe în cultul lui din sincretismul monoteist, monahia, monarhia, monogamia, morala pre-creştină a neamurilor care cred şi astăzi în nemurire din care sufletul se desparte de trup şi merge prin cele nouă vămi (aştrii cereşti) până la poarta raiului al cărei portar este Sfântul Petru care deține cheile raiului din grădina Edenului.
Obrejenii țin negeea mare la Sf. Petru şi Pavel pe muntele Negea şi Lespegioara unde urcă vara cu oile la.munte. La piatra Scrisă se aduna oastea Domnului în fiecare an la agape creştine de rit ortodox la duminica mare a Sf. Părinți sau păcurarii păstori în vârful Gugu la Sf. Mărie Mare unde se ținea nedeia lor, unde veneau ciobanii din mărginimea Sibiului, mocanii din Petroşani, agațârşi din țara moților, pădureni din țara Haţegului, gugulani din jurul Caransebeşului, atlantizi din țara hiperborcilor, bacui, crai, din Craina din Globul Craiovei şi. Mshadicaj (Megica) din țara Almăjului, gogidin Baia de Aramă, novaci; polovraci, etc.
Din radicalul gug avem "nume proprii de familie Guga Vidu din Mercina compozitor şi dirijor țăran care a dirijat corul din Igriş la desvelirea bustului lui Eminescu la Sânicolaul Mare, cor mixt pe textul: ce-ți doresc eu ție dulce Românie. Gugă, Gucea din satul Maz: "Țapae dacică (Obreja) Gugeanu, Gugi, Gugoi, Gugoni, Gugulani din Silvania Montană de la munte. Guguții cei din podgoriile din coline şi dealuri de la Miniş, Lipova, Recaş, Lugoj, Buziaş, Silagi Oravița, care au lanță de butuci de vie de diferite soiuri din vinurile bănățene şi guguşciuci din pusta Banatului (şesul)

Gugulania sau gugulanatul a fost comitatul/ ducat al grănicerilor bănățeni ca district din Caransebeş unde a fost cetate dacică Caran-Sebeş pe valea Sebeşului care desparte Caransebeşul vechi de cel nou unde au venit colonişti cehi, slovaci, şvabi colonizați de Măria Terezia ca să se corcească şi înmulțească cu românii din cetatea veche a Dacilor din Potoc pârâu dacic ca hidronim ca şi Balta Sărată din Mundus unde este Fabrica de Lemn renumită în industria lemnului, prelucrat în mundus toponim dacic.

Gugulaniada din aria de operetă "Ana Lugojană" de Filaret Barbu care a compus-o din balada doinită

[9] în revista de cultură „Coloana Infinitului", anul IV, voi. III, nr. 37-39 (mai-iulie), 2001, Timişoara, pp 10-26

în parlando rubato sau molto rubato cu care începe actul doi al operetei după care urmează un potporiu (suită) de jocuri populare dacice din jurul Caransebeşului de la Borlova valea Sebeşului, Agnaviae (Agmonia), Tapae, Valea Bistrei, Cîrpa (Carpaia), Bolvaşniţa, comuna lui Petru Manţu mare fmîduc care are şi balada: Câtu-i ţara şi Banatul/Nu-i fecior ca Patru Manţu... Vălişoara (denumire de la vale) Vârciorova de la vârf, cucă guguiul cuntului din Ţarcu.

Imnul gugulanilor: Gugulane, gugulane, /tu câşcigi la milioane/ tot pră mieră şi pră pieră/ c-ai frumoasă muiere/ care cu mâna cântăreşte şi la domni priveşte... care ar cumpăra şi gugulana cu ochi frumoşi şi buze subţirele: gugulane îţi dau 1000/ dă-mi gugulana mie/gugulanul este om cumince, le spune domnilor mai naince, eu vând miere eu vând piere/ dar nu-mi vând a mea muiere/ gugulana-i în opinci şi are buze dulci/ guguleana-i în obele şi are buze subţirele/ îmbrăcată în portul dacilor/fala gugulanilor, care poartă căciulă sau clăbăţ din piele de miel bielită crudă, argăsâtă şi croită după arhietipul dacilor ca boierul de Bistra supranumit ca rege/ împărat Boierebista, nobil tarabostes, tribun care a întemeiat Dacia Mare ca imperiu de la izvoarele Daniubului din Munţii Pădurea neagră până la Marea Caspică din Dakistan (Daki-stan) cu armată de peste două sute de mii de cavaleri căluceni care au ţinut piept Imperiului roman condus de marele Cezar. Eneia din Tracia unde a fugit în ultimul război Troian a descălicat în peninsula Italică a bătut, toate triburile latine şi s-a căsătorit cu Lavinia după Encida lui Vergiliu tradusă de G. I. Tohănenau în ediţia a Ii-a adăugată şi completată cu unele idei de-ale noastre de la cercul de Etnofolclor şi Etnografie a Universităţii de Vest din Timişoara care a continuat Institutul Social Banat-Crişana unde eu am condus secţia de Etnojocologie căruia i-am pus bazele ştiinţifice moderne din jocul de cuvinte din etnologie şi jocografie (coregrafie) ca formă arhaică de scris cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătura după dacina străbună din care gugulanii cântă, joacă şi scriu cu picioarele (ritmice sau poliritmice) mai în toate formele (posibile în timp, contratimp, sincopat, în ritm axak dacotrac) ca sâ-i placă în joc fecele (amantele, banițele, codane, cosânzene crăiţe, drăguţele cavalerilor căluceni din cultul cabirilor)care-s mândre şi frumoase ca zânele (zeiţele pământului Bendis, Gaia, Gea, Geala, Genoveva sau Ghenoveva, Gheonoaia lui Gheoniţă gugulanul care îşi avea axion la Brâul din bătrâni a gugulanilor pră picior în ritm akxak dacotrac, ciumpăvit sau schipătat în contract sau sincopat aşa cum îl mai joacă gugulanii din gugulanat comitat cu cetate dacică dav/district/opidum oraş capitala gugulanilor Caransebeş cuvânt împremutat din Caran+sebeş din toponimul Caran+ hidronumul Sebeş pe valea căruia era aşezat pe dreapta lui vechiul Caransebeş care a fost legat prin podul de fier de Caransebeşul nou de pe drumul naţional ce leagă Banatul de vechiul regat prin poartă orientală şi podul de lemn ce leagă Caransebeşul vechi de Teiuş unde sunt vilele Caransebeşenilor şi Teatrul de Vară în cadrul natural unde se ţin spectacolele folclorice vara.

Drumul de fier de pe calea ferată spre Timişoara (Timisiensis/ Zurobara) capitala Banatului de la ban care administra şi judeca după Jux Valacum sau valahorum din dreptul dacic cutumiar sau pecuniar codificat în condace, codexuri dacice şi Bucureşti capitala României. Mari din Vechiul Regat, cetatea focului nestins cu flacără aprinsă veşnic Reşiţa care a construit cele mai vechi locomotive cu aburi şi cu foc întreţinut de fochist cu cărbuni de cox şi de lemn, cu cea mai.:. veche cale ferată Oraviţa-Baziaş-Reşiţa, unde este şi muzeul de locomotive de tip vechi în aer liber. Drumul de fier Caransebeş-Ferdinand (Oţelul Roşu), de la băută din piatra albă dem armură albă de la Ruşchiţa care a fost transportată de Traian cu carele. De la Băuţari ţucul (trenul) merge pe trei linii din care cea din mijloc era dinţată să nu scape vagoanele peste muntele Poiana Ruscăi din Tara Haţegului pe sub cetatea' Sarmisegetuza (Sărmis-e-getuza). Drumul de pământ al dacilor consolidat cu balast (pietriş sau şoatăr) de Boierebista (boier de Bistra), care a descălecat din Silvania/ Montană cu capitala la Arcidava (Vărădia) în Transilvania Ardealului prin Porţile de fier ale Transilvaniei şi-a construit cetate la grădiştea muntelui Sarmisegetuza din Dacia mare devenită imperiul dacic din regia dacilor. Drumul romanilor construit de Traian în primul război dacic unde a tăcut joncţiunea armatei sale din cohorte şi legiuni la Tibiscus (Jupa) aparţinător de cetatea Caran. Drumul lui Mateiaş Crai de pe valea Bistrei descris în monografia văii Bistrei de mai mulţi autori.

Drumul gugulanilor după romanul istoric al lui Florin Bănescu care are multe romane despre Slatina/Timiş, fiu de preot bizantolog de la mitropolia Banatului.

Calea sau cărările pe care urcă păcurarii oile la munte după măsuratul oilor şi tunsul lor după dreptul dacic în munţii lor ca cei de pe valea Bistrei din Poiana Mărului pe Bistra Mărului în Lespegioara şi Nedea unde au obrejenii din Tapae loc pentru păşunat vara oile la stânele lor.

P_£ valea Sebeşului uigă ^rvenii r.arg^a]i, stâneleLp„e ..gugu Nicolae Vlad zis Scrob de la scrobeală (apreteală) cu care îşi apreîâu cămaşa şi izmenele pentru că era fălos. A murit trăsnit în Gugu. Dălcenii, ciclenienţii, zlăgnenii, roinemţii din turnul lui Ovidiu, borlovenii care urcă pe Muntele Mic unde este şi teleferic.

Cei de pe Valea Timişului superior urcă prin Poiana Ruscăi pe guguiul cuntului din Munţii Ţarcului toponime dacice de la ţarcul de oi de la stânele lor ca proprietari din timpul lui Zamolxes care a făcut vegetarieni (abstinenţi) cu preparate din lapte de oi după reţete dacice. Cei din Armeniş şi Feneş urcă cu trenul forestier în munţii Carpaţi, fraţi cu strămoşii noştri lipiţi de ei, după Florus.

Teregovenii (ceregovenii) urcă din Poiana Ruscăi pe guguiul Cuntului de pe Ţarcul unde au stânele de vară la

iarbă grasă de munte este şi tren forestier pentru transportat lemne pentru industria lemnului mundus (balta Sărată) unde este fabrica de mobilă dezvoltată şi recunoscută în lume.

Carpenii (valea Timişului) urcă cu oile prin sarul bătrân Carpaia în munţii Carpaţi occidentali fraţi cu strămoşii noştri daco-traci lipiţi de ei de unde axioma/sintagmă: codru-i frate cu românul. Buchineţii din Buchini, Bolvaşniţa lui Petru Mantu, haiduc sau lotru cum a fost Voina care a practicat lotria în timpul cuceririi Daciei de Traian, mare tiran din antichitate care a deportat peste cinzeci de mii de sclavi din legiunea dacică în ţările de jos ale imperiului, din care peste zece mii au murit în arenele romane, ca gladiatori în luptă cu daca armă de luptă dacică şi împugilaţi mâncaţi de fiare sălbatice lei, leoparzi, tigri, etc. peste cinci sute de mii au fost omorâţiinJQacia_ cucerită_pentru a-i înlocui cu ostaşii veterani din orientui-apropiat • inclusiv ţigani care-şi zic romi că au fost aduşi în Dacia fericită şi mare a lui DecghaLrJege-erQU martir şi sfânt care şi-a sacrificat viaţa pentru pământul moştenit de la Zamolxes ca mare zeu (moş zeu), care a introdus în cultul său scintretismul monoteist, monarhia, monahia, monogamia, morala precreştină de nemuritori conservatori şi păstrători de valori materiale şi spirituale la scară umană/ universală, descoperite în ultimul timp de noi în campanii de cercetare ştiinţifică cu aparate moderne de imortalizare în filmele documentare alb/negru şi color pentru a demonstra arta şi cultura, civilizaţia şi cunoaşterea lor în Europa şi în lume despre aceşti gugulani arhaici/ autohtoni, blajini şi buni la suflet, cinstiţi şi credincioşi, deştepţi, distractivi, drepţi şi viteji care şi-au păstrat credinţele şi dacinile ca obiceiuri tradiţionale ale pământului prin axioane şi condace codexuri dacice din legile bellagines ca legi frumoase ale pământului, dirrdreptul dacic cutuminaL.sau._pe£uniar păstrat în jux valacum sau vaîâhorum dupa^{T}5Bî5elur.ile pământului de banii din Banat, cneji (primari) crai, domni, duci, eranhi,$_{v}$Fârşeroţi _(fârtaţi) generali şi mareşali din graniţa Banatului în denumiri de cântece" populare avem axioanele gugulanilor din brâurile bătute de cavaleri/ căluceni din Silvania bănăţeană ca brâul din bătrâni al gugulanilor cu care se începe hora satului în duminici şi sărbători în ritm asak dacotrac cimpăvit sau şchiopătat în contratact sau sicopat cum este Căluceanu, călucerii, căluşarii sau căluşarii reconstituit în monografia etnojocologică din tapae Dacică (Obreja) lucrare de sinteză intitulată documentar şi sugestiv: după 2000 de ani un joc se naşte a doua oară -jocul căluşarilor, contribuţii la istoria vie a jocului românesc bătută la maşină în 5 exemplare cu ocazia centenarului Asociaţiei de căluşari "Boierebista" din anul 1972 la Negea mare cu hramul bisericii creştine de rit ortodox, care este un paradox pentru noi românii ca nemuritori din precreştinismul zamolxist, care a fost refuzată de cenzura comunistă pentru documentele inedite din istoria vie, din care am adunat fiii comunei cu satele aparţinătoare şi am jucat, pe generaţii copii de grădiniţă grupa mare / 5-6 ani, copii de şcoală clasa 1-4, elevi clasa 5-8, elevi de liceu, studenţi, juniori, seniori şi bătrâni în total 173 cu prim vătaf vătafi la fiecare generaţie în număr de 7, cu stindardul de luptă al dacilor dragonul pe care l-am confecţionat la Teatrul Naţional din Timişoara. Acest spectacol grandios a fost a doua zi de negee în 30 iunie 1972 în faţa goşcilor veniţi din toată Silvania Banatului şi ţară care au participat cu Ansamblul gugulanilor în 1973 la Deva (Dava Dacică), în iarnă şi a obţinut premiul juriului de coregrafi din toată ţara având ca preşedinte pe prof. dr. doc. Mihai Pop profesorul meu care m-a felicitat şi strâns în braţe de el căruia i-am demonstrat istoricul şi originea lui prin gugulanii mei, care este foarte arhaică din cultul cabirilor cavaleri/ căluceni din Carpaţi fraţi cu strămoşii noştri aborigeni lipiţi de ei care s-au aşezat pe cele trei văi din ţara gugulanilor gugulanatul cabirilor din gugulaia sau gugulaniada care "cantăjoăcă şi scriu cu picioarele (ritmice sau poliritmice), mai în toate formele (posibile) ca să-i placă în joc fecele (amantele, codanele, cosânzenele, crăiţele drăguţele cavalerilor/juni căluşari), mândre şi frumoase ca zânele (zeiţele din poveşti lumeşti, poşmândrite în grai gugulănesc) jocografie ca formă arhaică de scris cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătura în dacina străbună din scrisul bănăţean al gugulanilor descoperit şi descifrat de mine la gugulani unde jocul (giocul) este de prim loc în ierarhia valorilor arhaice din Silvania montană din care au evoluat picioarele metrice din versificaţia antică folosite de Homer în Iliada lui, ca prim tracolog care a rezervat cântul X tracilor aliaţi cu fârşerovii (fârtaţi) troieni după diagrama lui Hefestion, care a pus bazele metricii antice descoperite în picioarele ritmice a cavalerilor căluceni din Carpaţi şi Danubiu, care este axa principală a Europei continentale care leagă apusul (vestul) de răsărit (estul) pe unde trecea meridianul 30 şi paralela 45 din buricul pământului de pe harta planiglobului din globul pământului din cele două emisfere din lume veche şi nouă legate de brâul ecuatorului dintre cei doi poli de nord şi sud unde sunt găurile pământului din ţara atlanzilor şi lemurienilor pe unde vin farfuriile zburătoare O.Z.N.-urile, după fotografii făcute la NAŞA deasupra polului de nord prin sateliţi ai pământului.

în căluşariada mea, lucrare de proporţii şi sinteză la care am adunat şi cules foarte multe axioane bătuce din brâuri căluşăreşci din condace codexuri dacice din gugulania sau gugulanatul cu capitala la Caransebeş de pe cele trei văi ale sale unde am descoperit şi descifrat din algoritmi, antilogaritmi, aritmi din aritmetica paşilor de joc care pentru mine au fost teze antiteze ipoteze din teoria şi practica numerelor din care patru operaţii din aritmetica arhaică jucată şi scrisă cu picioarele ritmice sau poliritmice în bătătură după datina străbună prin bioritm şi biomecanica exerciţiilor fizice şi psihice care produc bioenergie în aura corpului (trupului) şi sufletului (spiritul) jucătorului din confrerii ale căluşarilor din cologaritmi dipirici formaţi din două pirice care pot fi ditirambi în versificaţia antică din curitmie care dau satisfacţie spiritului la

creație şi procreație la imaginație şi meditație, la reacție şi satisfacție. La virilitatea şi virtuozitatea prin logaritmi prin poliritmia strămoşilor noştri dacogetopelasgotracilor-valahi care au pus bazele poliritmiei din adunare, scădere, înmulțire şi împărțire din scrierea jocografică (coregrafică) ca formă arhaică de scris descifrată de mine din figurile sau formele de scris cu picioarele ritmice şi poliritmice în bătătură după dacina străbună, din care dacina (datina) funcționa ca lege a pământului din dreptul dacic cutumiar sau pecuniar codificate în condace, codexuri dacice din legile bellagines ca legi frumoase ale pământului (bel = frumos; lagines = legi) din Dacia fericită (Felix) a lui Zamolxes care a trăit cu mult înaintea lui Pitagora care a fost discipol ca mulți greci atei care descind şi ei din pelasgotraci corciți şi încuscriți cu ionienii de la Ion şi Ilirii de la Ilie care merge în cocie, când duduie, fulgeră, trăzneşte şi tună pe bolta cerului, când ploaie primăvara care fecundează pământul cu arături să crească şi să rodească cucuruzul (porumbul) şi grânele cu grâu, ovăz, secară, de la noi țară, din Molossia veche țara grâului din Europa centrală, din care denumirea de Europa cuvânt împreunat din trei silabe: eu+ro+pa pe care ca român pacifist consacrat le-am descifrat din troheul după sistemul de notare din sincretismul din arta populară adaptată la computere pe cele patru canale pe orizontală care sunt identice şi pe verticală din portativul jocografic (coregrafic) tetralogie din schița grafico ritmică din care accentul grav cade pe ro de la mijlocul cuvântului care este rădăcina de la România din troheu (tro + heu). Acest sistem de notație perfecționat şi adaptat la computer m-a ajutat foarte mult la descifrarea unor enigme din poliritmia din România cea mai arhaică formă de scriere din lume după scrierea petrografică din picturile rupestre din ale căror pictograme nu lipseşte calul şi câinele ca prieteni ai omului arhaic după biblie ca şi carte sfântă din vechiul testament din geneză sau teoria evoluționistă a lui Darwin unde sunt contradicții pe care eu le-am descifrat cu discernământ din ritm, rit, mit, mimă, cult, cânt, care au şlefuit cuvântul la început nearticulat din rădăcini radicali etinomi apoi articulat din limba română ca limbă de sinteză formată din fondul şi forma de aur al strămoşilor noştri, din cele peste 333 de triburi şi uniuni tribale cu prefixe şi sufixe din care menționez vârful Omul articulat din munții Bucegi ca toponim arhaic al strămoşilor noştri din Carpați şi Balcani frați cu ei, lipiți de primele aşezăminte ale lor de-a lungul Danubiului care este axa sau artera principală a Europei care desparte la cazane Porțile de Fier de la cuina aborigenilor din arta şi cultura Lepenski-Vir cercetată de noi în campania de vară şi toamna anului 1967, când noi am găzduit Academia României, Institutul de diactologie şi folclor din Bucureşti şi tracologi ai dr. prof. Iosif Constantin Drăgan de la Roma şi din lume, care au participat în această campanie unde s-au descoperit relicve menționate de Marija Giumbutas în civilizație şi cultură de la Lepenski-Vir şi Iosif Constantin Drăgan în tetralogia lui Din Noi Tracii, mileniu imperial al Daciei, Imperiul romano-trac şi Istoria românilor, iar noi specialiştii în etnoantropologie, etnoastronomie, etnobiologie şi etnoastrologie şi etnobotanică, etnocunoaştere şi etnodiactologie, etnofolclor, etnografie, etnojocologie, etnoeuritmie, etnologie, etnomuzicologie, etnopsihologie, etnosociologie, etnotetralogie din Zamolxismul precreştin de nemuritori conservatori şi păstrători de valori materiale de la Muzeul Satului din Lepenski-Vir şi spirituale din înțelepciunea poporului român polidisciplinar am tras concluzii de sinteză că rasa albă din Europa (lumea veche) este prin aură, gene şi grupă sanguină de 0.1, formată de strămoşii noştri dacogetopelazgotraci-valachi din cele 15 vlahii din Balcani, Europa şi Orientul apropiat

In „ISTORIA UNIVERSALĂ" (în 10 volume) editată de Academia de Ştiinţe a URSS, în voi. I apărut la Moscova în 1956 şi tradus de Editura Ştiinţifică în limba română în 1959, vorbindu-se despre statul Lydian din Asia Mică se pomeneşte în paginile 512, 513, 556, 586 despre un rege (apoi dinastie - GUGGU(Gyges),ex.:

... în secolul VII î.e.n., asirienii şi grecii numeau pe locuitorii din valea râului Herma, lydieni. Herodot arată că lydienii se numeau la început mueoni. Este posibil ca limba lydienilor, încă foarte slab studiată să fi fost înrudită cu limba hittiților (PELASGI).

După spusele grecilor, valea râului Herma, care se vărsa în Marea Egee, era o ţară „binecuvântată" fiind situată în regiunea climei mediteraniene umede şi călduroase. Aici existau condiţii prielnice pentru agricultură şi pomicultură. In această regiune, agricultura nu depindea de irigaţiile artificiale.

De asemenea se găseau aici zăcăminte de aur. Lydia era renumită pentru meşteşugul ţesutului precum şi prin producţia de articole de piele. Meşteşugarii aveau nevoie de diferite materii prime tehnice, dintre care multe nu existau în ţară, de aceea comerţul trebuia să joace un rol însemnat în viaţa economică de la răsărit la apus şi de la miazăzi la miazănoapte,n-a putut să nu contribuie la înflorirea ei; tradiţia istorică a grecilor atribuie lydienilor cele mai vechi monede bătute în istorie.

Herodot scrie că lydienii au „o mulţime de bani" (de aur, argint, aramă, bronz, care se numeau arginţi, bani, coroane, cosoni,
cocoşei, dragme)

Primele evenimente pe care le cunoaştem din istoria Lydiei sunt invaziile triburilor cimeriene şi tracice la începutul sec. VII î.e.n. precum şi schimbarea dinastiei ce s-ar putea să se fi produs din aceasta cauză

Primul rege al noii dinastii GUGGU (Gyges) s-a urcat pe tron în jurul anului 692 î.e.n. cu ajutorul regelui Aşşurbanipal, Regele Lydiei a dat o luptă crâncenă împotriva sumerienilor care invadaseră Lydia după „înfrângerea Frigiei, alungându-i de pe teritoriul ţării sale, iar pe la anul 665 î.e.n. i-a silit să se retragă spre răsărit. Mai târziu GUGGU a stabilit legături cu Psammetic I regele Egiptului care se pregătea sa scuture jugul asirian, trimiţându-i chiar trupe în ajutor.

Dar Lydia a fost în curând din nou invadată de cimerieni, care este posibil să fi fost trimişi împotriva lui GUGGU din Asiria.

în luptele împotriva acestora GUGGU a căzut pe câmpul de bătaie în anul 654 î.e.n., iar cimerienii au cucerit pentru un timp cea mai mare parte a ţării şi chiar şi Sardes, cu excepţia cetăţii oraşului.

Fiul lui GUGGU, ARDIS (654-605) izbuti după o luptă îndelungată să curețe Lydia de cimerieni.

După ce a alungat pe cimerieni din statul său, ARDIS a pornit la cucerirea oraşelor state de pe ţărmul apusean al Asiei Mici. El a izbutit să cucerească Priene, oraş situat în partea centrală a litoralului în apropiere de foarte importantul oraş grecesc-Miletul. Războiul cu Miletul, n-a mai fost încununat de succes, el fiind continuat de fiul şi de nepotul său.

în lupta împotriva Miletului şi a altor oraşe greceşti de pe litoral, regii Lydiei au profitat de conflictele acestora care aveau loc încă din sec. VII î.e.n. în aceste oraşe-state între aristocraţia bogată şi majoritatea populaţiei libere (demos).

Un nepot al lui ARDIS, ALYATTES, a cucerit Smirna. Fiul lui ALYATTES, CRESSUS (560-546)a desăvârşit supunerea grecilor din Asia, făcându-i tributari ai Lydiei. Lydienii şi-au însuşit şi au preluat alfabetul grecesc, limba greacă a început să fie şi ea cunoscută.

După anul 550 î.e.n. statul lydian condus de CRESSUS a început războiul împotriva regelui Cyrus al Persiei şi a fost zdrobit de acesta în anul 546 î.e.n. Oastea lydiană a fost înfrântă, iar armata persană a ajuns până la litoralul apusean, cucerind Sardes."

De subliniat năvălirea triburilor trace peste lydieni, apoi tendinţa statului lydian împins dinspre răsărit de către asirieni şi apoi de perşi, de a înainta spre apus până la marea Egee(şi mai departe)supunând statele-cetăţi şi coloniile greceşti

După înfrângerea lor din Asia Mică, oare nu au trecut Balcanii
şi Dunărea?

întrebarea I: între dinastia GUGGU - şi muntele GUGU de la noi, nu există vreo apropiere? între religia zamolxiană şi zeităţile Asiei Mici, nu există vreo legătură? Da (Zamolxes) a dat naştere la foarte multe dinastii de crai/împăraţi şi regi luminaţi din lumea veche de pe cele trei continente. întrebarea II: Oare

domnul Petru Pilu Gugulanu, ar putea după un moment de adâncă meditație, să tragă o oarece concluzie asupra celor de mai sus?

îi doresc succes!

Timişoara 28 iunie 2001 **MIHAI ȚOPA**

Panteonul dacic din vârful Gugu kogaionul sau kogoianonul dacic a lui Zamolxes care şi-a construit grotă sau peşteră din piatră de granit a cărei poartă de intrare este formată din trei lespegeoane uriaşe în formă de % din alfabetul dacic scris pe foiţe de aur din cancelaria dacică a lui Zamolxes care a introdus în cultul lui sincretismul monoteist, monahia, monarhia, monogamia, morala pre-creştină de nemuritori conservatori şi păstrători de valori materiale şi spirituale la scară umană /universală evoluată şi superioară grecilor achei care descind şi ei din pelaşgo-tracLprin asimilare, corcire, încuscrire şi înmulțire cu ionienii, ilirii, lidienii din lumea veche..

Aria sau arealul lor de răspândire din lumea veche de pe cele trei continente din Asia Mică, Africa (Orientul Apropiat) şi Europa din care Europa cuvânt format din trei silabe eu +ro+ pa pe care eu ca român pacifist consacrat l-am descifrat din troheul tracic după sistemul meu de notație a sincretismului din artă adaptat la calculator tot mai sofisticat care descifrează totul din aritmia celor patru operații din aritmetică, din jocurile de copii, din uliță în cei şapte ani de acasă adunate şi jucate de mine în copilăria mea din cotul lui Pilu de pe ulița şcolii bătrâne din comuna Obreja adevărata tapae dacică din gura văii Bistrei (Bysthere) din satul bătrân dintre ape Axâni, Bistra, Burau, Calova, Iezuit, Ierugă, Munteanul, Scoarța, Strâmba, ValeaPleşii, Valea Popii, din Olan, hidronime dacice menționate de mine în monografia etnojocologică a comunei Obreja adevărata tapae dacică unde am reconstituit jocul de căluşari al cavalerilor căluceni, căluceri, căluşari de pe Valea Boierului de Bistra supranumit ca rege/ împărat Boierebista omonim împreunat descifrat din jocul cules de la gugulani de pe cele trei văi Bistra, Sebeş, Timişul Superior (Tibiscus) unde în Caran + Sebeş a fost cetatea lui Boierebista ca şi panteonul dacic a lui Zamolxes din vârful Gugu descoperit de păcurari/păstori oieri din Zărveşti care aveau stânele de oi în arealul vârfului Gugu din masivul Retezat devenit Parc Natural/Național/ European ca monument natural de unde etnobotanistul Alexandru Borza a adunat foarte multe specii din flora lui şi a descris în sanctuarul dacilor cu fotografii alb/negru unde sunt şi eu ca ajutor de ghid ca elev la Liceul Teoretic „Traian Doda" din Caransebeş capitala gugulanilor care .mai poartă căciulă sau clăbăț din piele de miel alb, belită, argăsâtă şi croită după arhetipul dacic purtat de ultimuljege, erou, martir şi sfânt Decebal reprezentat în şapte secvențe din Columna'Tuf Traian de la Roma arborele genealogic al românilor

Prof. Petru Pilu Gugulanul etnojocoiog

BIBLIOGRAFIE

1.NICULESCU GHEORGHE, *Munţii Ţarcu-Godeanu,* Colecţia *Călăuza turistului*, Editura U.C.F.S., Bucureşti, 1967

2.Dr. MARIUS BIZERA, *Ghid turistic al judeţului Caraş-Severin,* Editura Consiliului Popular al Judeţului Caraş-Severin, Reşiţa, 1971

3.DĂNUŢ CĂLIN, *Munţii Godeanu,* Colecţia *Munţii Carpaţi* nr. 24, Editura Concept LTD, Bucureşti, 2000

4.Prof. PETRU PILU GUGULANU, *De unde venim? Cine suntem?,* „Coloana Infinitului", anul IV, voi. **III,** nr. 37-39 (mai-iulie), 2001, Timişoara, pp 10 - 26